

© Uluslararası **İnsan Bilimleri** Dergisi

ISSN: 1303-5134

www.insanbilimleri.com

Cilt: 4 Sayı: 1 Yıl: 2007

KARAMAN İL MERKEZİNDE BİR GIDA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN AİDS KONUSUNDA BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ***Araş. Gör. Meltem DEMİRGÖZ**, Araş. Gör. Nejla CANBULAT***, Araş. Gör. Dilek CİNGİL****, Hemşire Ayfer AKSUOĞLU******ÖZET**

WHO 2006 verilerine göre; HIV ile yaşayan 38,6 milyon insanın 4,1 milyonu 2005 yılında HIV ile enfekte olmuştur. 2005 yılına kadar 2,8 milyon insan AIDS nedeniyle yaşamını yitirmiştir. HIV/AIDS gittikçe artan bir öneme sahiptir.

Gıda sanayisinde önemli bir yeri olan Karaman ilinde nüfusun büyük çoğunluğu bu sektörde çalışmaktadır. HIV/AIDS enfeksiyonu hakkında gıda sektöründe çalışan ve özellikle yönetici konumundaki kişilerin bilgi durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Yönetici konumundaki insanların bilgi durumu toplumun bilgi durumu hakkında fikir vermesi açısından önemlidir. Ayrıca, bilgi açığı durumunda yönetici insanlarla iletişime geçilerek açığın kapatılması planlanmaktadır. Tanımlayıcı tipteki bu çalışma Karaman il merkezinde araştırmanın yapılmasını kabul eden bir gıda fabrikasında gerçekleştirildi. Fabrikada çalışan idari personelin tümüne (n=60) Mayıs 2006 tarihinde araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formları uygulandı. Araştırmaya katılan kişilerin % 71,7'si erkek, %59,7'si üniversite mezunu, %75'i evli, ve %98,1'i haftada 40 saat ve üzerinde çalışmaktadır. Çalışmaya katılan tüm personelin sosyal güvencesi bulunmaktadır. AIDS konusunda %65,3'ü kitle iletişim araçlarından, %10,8'i sağlık personelinin bilgi almıştır. Katılımcıların bilgi puan ortalamaları $15,35 \pm 4,07$ 'dir. Katılımcıların %99,9'u başkasından alınan kan ile HIV/AIDS bulaşabileceği sorusuna doğru yanıt; %75,8'i sivrisinek ve böcek ısırması ile HIV/AIDS bulaşabileceğini belirterek yanlış yanıt vermişlerdir. Katılımcıların % 41,7'si, cinsel birliktelik kurdukları kişinin HIV/AIDS olup olmadığını öğrenmek için ne yaparsınız sorusuna yanıt vermişken, %59,3'ü düşüncesini belirtmemiştir. Bu soruyu yanıtlayanların %98,3'ü test yaptırırım derken; %12,3'ü hastalık belirtilerinin gözlenmesi gerektiğini ve sağlık raporu istenebileceğini belirtmiştir. Katılımcıların % 1,7'si prezervatif kullanarak korunabileceklerini ifade etmiştir. Üniversite mezunu olanların diğer mezunlara göre AIDS konusunda bilgi puanları istatistiksel olarak farklı ve anlamlıdır. Medya kuruluşları AIDS ile ilgili programları daha fazla yayınlamalıdır. Karaman'da halkın AIDS/HIV konusunda eğitimi için gıda sektörleri başta olmak üzere tüm fabrika ve işyerlerine hizmet içi eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: AIDS, gıda sektörü, bilgi durumu

*Bu çalışma 1.Ulusal Sağlık Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Kongresi (9-12 Kasım)'nde sözel bildiri olarak sunulmuş ve Kongre özet kitabında yayınlanmıştır.

**Selçuk Üniversitesi Karaman Sağlık Yüksekokulu

***İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu

****Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

The exploring of level of knowledge about AIDS of staffs in a food sector in Karaman city center

Abstract

According to new data in the UNAIDS 2006 Report, An estimated 38.6 million people are living with HIV worldwide. Approximately 4.1 million people became newly infected with HIV, while approximately 2.8 million people died of AIDS-related illnesses in 2005. HIV/AIDS has increasingly an important. One from most effectual methods in AIDS fight is instructed about risk on behaviors. Education needs about AIDS must be decided to decrease newly infected with HIV. This study was planned to assess level of knowledge and to determinate for education needs related HIV in adults male and female. The study is descriptive type. It was done in a food sector in Karaman city center submitting for research. in May 2006, all of working in the food factory's administration department (n=60) has answered the question form preparing by researchers. Participant's characteristics: 71.7 percent were male, 59.7 percent were university graduate, 75 percent were married. They have been worked over and forty hours in week. All of them have health insurance. Participants had been informed with AIDS percent 65.3 by media such as television, radio, newspaper and percent 10.8 by health professionals. The mean point of their knowledge was 15.35 ± 4.07 . 99.9 percent of participants had correctly answered to question that were infected by people whose blood contemned with HIV. 75.8 percent of participants can not correctly answer to question about possibility infected of HIV to be bitten by mosquito or insect. 41.7 percent of participants had answered to question that "what do you do to learn whether your sexual partner infected with HIV or not", but 59.3 percent of them had not answered same question. Participants answering to this question signed that 98.3 percent of participants have been made by health setting blood test on partner, 12.3 percent of participants will have to observe of disease symptom on partner or health report taken by health setting for his/her partner. 1.7 percent of participants had signed so that they can promote own health using condom during coitus. Knowledge point about AIDS was difference and meaningful by statistical on university graduate of participants more than primary and secondary school graduate of participants. Media establishments should be publishing many programs with AIDS. The health professionals must be instructing to public with AIDS.

Key words: AIDS

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

I. GİRİŞ

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) terimi ilke olarak cinsel yolla yayılan hastalıkları ifade etmektedir. Bu terim yalnızca cinsel ilişki ile bulaşmayı değil, yakın beden teması, öpüşme, anal ilişki, ağız-meme teması ve oral seks ile bulaşmayı da içermektedir.

Edinsel İmmün Yetmezlik Sendromu (AİDS)'in Retrovirüs Human Immunodeficiency Virus (HIV)'in neden olduğu immün sistemin baskılanması sonucu oluşan bir hastalık olduğu bilinmektedir. ¹ Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2006 verilerine göre; Human Immunodeficiency Virus (HIV) ile yaşayan 38,6 milyon insanın 4,1 milyonu 2005 yılında HIV ile enfekte olmuştur. 2005 yılına kadar 2,8 milyon insan AİDS nedeniyle yaşamını yitirmiştir.

CYBH 1940'lı yıllardan beri birçok ülkede artmaktadır. Her yıl 250 milyondan fazla görülen yeni CYBH vakasının en az bir milyonunu HIV enfeksiyonu oluşturmaktadır. 1989'da Amerika'da 100 bin Edinsel İmmün Yetmezlik Sendromu (AİDS) vakası bildirilmiş olup bunların %56-58'i ölümlerle sonuçlanmıştır. Amerikan Halk Sağlığı Merkezine göre tüm toplumun %7'si HIV ile enfektedir.^{1,2}

Türkiye'de ise ilk AIDS vakası 1985 yılında teşhis edilmiştir. Rapor edilen HIV pozitif ve AIDS vakalarının toplam sayısı 1985 – 2001 yılları arasındaki dönemde 1325'e ulaşmıştır. Bu rakam resmi olarak rapor edilen 404 AIDS vakasını ve 921 HIV taşıyıcısını içine almaktadır. 1985 ve 2001 arasındaki dönemde AIDS ile ilgili sebeplere bağlı 68 ölüm vakası bildirilmiştir. Başlangıçta rapor edilen vakaların yaklaşık olarak tamamı intravenöz madde bağımlıları, yabancılar, kan transfüzyonu yapılmış hastalar ve yabancı ülkelere dönüş yapmış Türk işçileridir.³ Ancak BM AIDS Komisyonu Mayıs 2003'de hazırladığı Türkiye'de HIV/AIDS Durum Analizi adlı raporda, Doğu Avrupa'daki pek çok bölgesel ülkeyle karşılaştırıldığında, bazı cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV/AIDS insidans oranları Türkiye'de büyük ölçüde düşük olduğunu belirtilmiştir. Bununla birlikte, adı geçen raporda, uzmanların tahminlerine göre HIV/AIDS vakalarının toplam sayısı, 7.000 ila 14.000 arasında değişiklik gösterdiği belirtilmektedir.⁴

WHO göre AİDS'ten korunmanın ilk ve en önemli yolu korunmaktır.^{1,2} Korunmanın en önemli yolu bu konuda eğitilmek ve öğrenilen bilgilerin günlük yaşamda kullanılmasını sağlamaktır.^{5,6}

Ayrıca riskli olmayan davranışların da toplum tarafından bilinmesi gerekmektedir. Böylece toplumda hastalığa karşı panik oluşması ve daha önemlisi HIV ile enfekte kişilerin

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

toplumdan dışlanması önlenmiş olacaktır.⁷ Gıda sanayisinde önemli bir yeri olan Karaman ilinde nüfusun büyük çoğunluğu bu sektörde çalışmaktadır. HIV/AIDS enfeksiyonu hakkında gıda sektöründe ve özellikle yönetici konumundaki kişilerin bilgi durumu, Karaman ili insanların bu konudaki bilgi düzeylerini yansıtacağı inancıyla bu çalışma planlanmıştır.

II. Materyal ve Metod

Tanımlayıcı nitelikteki çalışma 2006 Mayıs ayında Karaman'daki bir gıda fabrikasında idari personelin tümünde (n=60) gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini içeren 9 soru (cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, medeni durum, çocuk sayısı, çalışma yılı, haftalık çalışma saati, sosyal güvence durumu, yaşanılan alan), HIV/AIDS konusunda bilgilerini içeren 21 kapalı uçlu soru ve tutum içeren 1 açık uçlu soru olmak üzere toplam 31 soru içeren anket formu kullanılmıştır. HIV/AIDS konusunda genel bilgilerini içeren 21 kapalı uçlu soru doğru yanıtı 1 puan yanlış yanıtı 0 puan verilmiştir. Soruların değerlendirilmesinde tam bilgi sahibi olanlara 1 puan , yanlış bilgi yada fikrim yok cevabı verenlere 0 puan verilmiştir.

Verilerin istatistiksel analizi, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programında yüzdeler, ortalama ve ki kare testleriyle değerlendirilmiştir.

III. Bulgular

Araştırma kapsamındaki personelin temel tanımlayıcı özellikleri Tablo 1'de görülmektedir (Tablo 1). Buna göre katılımcıların yaş ortalaması $33,6 \pm 7,5$ (22–55 yaş arası), %28,7'si bayan, % 75'i evli, %56,7'si üniversite mezunudur. Katılımcıların % 61,7'si haftada 50 saat ve üzerinde, %79'u ise 5 yıl ve üzerinde aynı kurumda çalışmaktadır.

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

Tablo1.Katılımcıların Temel Tanımlayıcı Özellikleri

	n=60	%	Doğru Yanıt Ortalaması	
Cinsiyet Durumları				
Kadın	17	28,3	13,4	$\chi^2=22,7$
Erkek	43	71,7	16,9	p<0,05
Medeni Durumları				
Evli	45	75	15,7	$\chi^2=15,47$
Bekâr	15	25	14	p>0,05
Öğrenim Durumları *				
İlköğretim mezunu	2	3,5	5,5	$\chi^2=50,8$
Lise Mezunu	21	36,9	16,2	p<0,01
Üniversite mezunu	34	59,7	15,5	
Çalışma süreleri				
0-5 yıl arası	12	20	14,5	
5-10 yıl arası	18	30	16,4	$\chi^2=50,7$
10-15 yıl arası	17	28,3	13,3	p>0,05
15 yıl ve üzeri	13	21,7	17,2	
Haftalık Çalışma Saatleri				
40 saat altı	1	1,7	8	
40-49 saat arası	18	30	15,0	$\chi^2=33,5$
50-59 saat arası	39	65	15,6	p>0,05
60 ve üzeri saat	2	3,3	16	
Yerleşim Yeri				
Kırsal	3	5	16,3	$\chi^2=11,4$
Kentsel	57	95	15,3	p>0,05

*3 kişi yanıtlamamıştır.

Çalışmaya katılanların doğru yanıt ortalaması $15,3\pm 4$ 'tür (minimum 1, maksimum 20). Doğru yanıt yüzdesinin en fazla olduğu sorular şunlardı: HIV/AIDS'in dört temel bulaşma yolu olan cinsel temas (%95), kan/organ alımı (%98,3), anneden bebeğe geçiş (%90) ve ortak kullanılan enjektörlerden (%98,3) bulaşma idi. En az doğru yanıtlanan sorular ise: % 71 'inin sivrisinek ve böcek ısırması ile HIV bulaşabileceğini, %61'i ise alkol ve diğer uyuşturucu kullanımının HIV bulaşma riskini artırmayacağını, %41,7'sinin AIDS' ten korunmak için HIV'in mevcut aşısı bulunduğunu, % 43,3'ünün HIV'e karşı vücudumuzun koruma ürettiğini bildirdikleri sorulardır (tablo2).

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

Tablo 2. İncelenenlerin AIDS ilgili önermeleri bilme durumlarının dağılımı

BULAŞMA YOLLARI	BİLİYOR		BİLMİYOR	
	N	%	N	%
HIV enfeksiyonu ve AIDS aynı şeylerdir. ¹	49	81,7	11	18,3
İnsan vücudu HIV'e karşı koruma üretir. ²	34	56,7	26	43,3
HIV enfeksiyonu uzun süreli bir enfeksiyondur. ³	53	88,3	7	11,7
Bir kişinin yüzüne bakarak HIV taşıdığını söyleyebiliriz. ⁴	51	85,0	9	15,0
HIV'in mevcut aşısı vardır. ⁵	35	58,3	25	41,7
HIV'den kendinizi korumaya ihtiyacınız vardır. ⁶	54	90,0	6	10,0
Sadece homoseksüeller HIV taşır. ⁷	53	88,3	7	11,7
HIV yanaktan öpüşme/el sıkışma yolu ile bulaşır. ⁸	40	66,7	20	33,3
HIV kirlenmiş besinlerle bulaşabilir. ⁹	47	78,3	13	21,7
HIV solunum yolu ile bulaşabilir. ¹⁰	46	76,7	14	23,3
HIV seks yolu ile bulaşabilir. ¹¹	57	95	3	5,0
HIV ortak kullanılan enjektörlerden bulaşabilir. ¹²	59	98,3	1	1,7
AIDS'li anne doğumdan önce kan yolu ile, doğumdan sonra emzirme ile çocuğuna AIDS bulaştırabilir. ¹³	54	90,0	6	10,0
Başkasından alınan kan/organ ile HIV bulaşabilir. ¹⁴	59	98,3	1	1,7
HIV taşıyan biriyle beraber çalışarak veya ortak giysi kullanımıyla HIV kapabilirsiniz. ¹⁵	48	80,0	12	20,0
Sivrisinek ve böcek ısırması ile HIV kapabilirsiniz. ¹⁶	17	28,3	43	71,7
Kondomsuz seks yapan erkeğin boşalmadan önce vajinadan çıkması HIV enfeksiyonunu engeller. ¹⁷	45	75,0	15	25,0
Prezervatifler birden fazla kez kullanılarak HIV'den korunulabilir. ¹⁸	54	90,0	6	10,0
Alkol ve diğer uyuşturucular HIV bulaşma riskinizi artırır. ¹⁹	23	28,3	37	61,7
Doğum kontrol hapları HIV'e karşı koruma sağlar. ²⁰	43	71,7	17	28,3

IV. Tartışma

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar insanlık tarihi kadar eskidir. Oysa AIDS'in tarihi sadece 20- 30 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Ancak henüz belirgin bir tedavisinin ya da aşısının olmaması, bu kadar kısa sürede AIDS nedeniyle yaşamlarını yitiren insanların sayısının

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

milyonlarla ifade edilmesine yol açmıştır. Bu yüzden yapılması gereken en etkili yol hastalığın bulaşma yollarının öğrenilerek bu zincirin kırılmasıdır.

Bu araştırmada incelenen personelden % 95'i HIV/AIDS'in CYBH hastalık olduğunu ifade etmişlerdir. AIDS'in basın ve yayın organlarında geniş yer bulması nedeniyle katılımcıların büyük kesiminin bilmesi beklenen bir sonuçtur. Bu çalışmanın bulgusuna paralel birçok çalışmada da aynı sonuçlarla karşılaşmıştır.⁸⁻¹⁷

AIDS hastasından kan ve organ nakli ile bulaşma olmaktadır.¹⁸ Önder ve Sarp'ın yaptığı bir çalışmada incelenen bireylerin % 92,2'si,¹⁹ Özbaşaran'ın yaptığı çalışmada ise incelenenlerin % 72'sinin AIDS'in kan nakli ile bulaşacağını söylemiştir¹² Maral ve arkadaşlarının çalışmasında ise bu oran %93,4 olarak bulunmuştur¹⁰. Bizim araştırmamızda da incelenenlerin % 98,3'lük kısmı AIDS'in kan ve organ nakli ile bulaşacağını ifade etmiştir. Çalışma bulgumuz Önder ve Sarp, Özbaşaran, Maral ve arkadaşlarının çalışma bulguları ile uyumludur.^{10,18,19}

Literatüre göre HIV'in fetüse ya da yeni doğana bulaşma riski %30-40'dır.²⁰ Anne sütünden HIV enfeksiyonunun geçme riski henüz tam olarak bilinmediğinden, HIV taşıyan annelerin emzirmeden kaçınmaları önerilmektedir.²¹ Bu çalışmada incelenen personelin %90'ı AIDS'li annenin doğumdan önce kan yolu ile doğumdan sonra emzirme ile çocuğuna virüs bulaştırabileceği bilgisine sahiptir. Yapılan çalışmalarda bizim çalışma bulgumuzdan daha düşük bulgular elde edilmiştir.^{8,10,16,22} Bizim incelediğimiz gruptaki personelin AIDS'in anneden bebeğe gebelikte ve emzirme ile geçebileceği bilgisi diğer çalışmalardan oldukça yüksek olarak bulunmuş olması eğitimle ve kitle iletişim araçlarından bilgi paylaşımının yaygınlaşmasıyla doğru orantılı olduğunu düşündürmektedir.

Ortak enjektör kullanımı AIDS'in bulaşma yollarından biridir.^{18,23} Bizim çalışmamızda bu soruyu doğru yanıtlayanların oranı %98,3 olarak bulunmuştur ve yapılan bazı araştırmaları destekler niteliktedir.^{10,16}

AIDS'in böceklerden insanlara geçtiğine dair epidemiyolojik bir çalışma bulunmamaktadır.²⁴ Araştırmamızda sivrisinek ısırması ile AIDS bulaşmaz diye cevap verenlerin oranı % 24,2'dir. Coşkun ve Arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada incelenenlerin % 55,6'sı sivrisinek ısırması ile bulaşmaz diye cevap vermiştir.¹⁴ Aynı soruya Köksal ve Arkadaşlarının yaptığı araştırmada incelenenlerin % 70,2'si bulaşmaz yanıtını vermiştir.²⁵ Özkan ve Arkadaşlarının yaptığı çalışmada da incelenenlerin % 50,7'si sivrisinek ve böcek ısırması yolu ile AIDS bulaşmanın olmayacağını ifade etmiştir.¹⁶ Erler üzerinde yapılan bir

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

diğer çalışmada %71 oranında,²⁶ Maral ve arkadaşlarının çalışmalarında ise bu oran %51,8 olarak bulunmuştur.¹⁰ Bu çalışmada sivrisinek ile AIDS bulaşması konusu diğer çalışmaların oranından oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. AIDS ile ilgili verilecek eğitim programlarında bu konu üzerinde durulması gerekli bir noktadır.

AIDS'te temel bulaşma yolu kan, semen ya da vajinal sıvı gibi vücut sekresyonları yolu ile olur. En önemli bulaşma yolu korunmasız cinsel ilişki ya da kontamine iğnelerin batmasıdır.^{27,28} Araştırmamızda incelenen personelin % 33,3'ü AIDS hastası ile yanaktan öpüşme/el sıkışma ile, %21,7'si kirlenmiş besinlerle, % 23,3'ü solunum yolu ile, % 20,0'si HIV taşıyan biriyle aynı ortamda bulunma ya da ortak giysi kullanımı ile HIV bulaşabileceğini ve %28,3'ü doğum kontrol hapları kullanılarak HIV'e karşı koruma sağlanabileceğini düşünmektedir. Bu çalışmada incelenen personelin büyük bir bölümünün AIDS'in temel bulaşma yollarını bildiği, fakat AIDS'in bulaşma yolları ile ilgili bilgi eksiklikleri ve yanlış bilgiler olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki personelin HIV/AIDS konusunda bilgi aldıkları kaynaklar arasında ilk sırayı %65,3 oranında kitle iletişim araçları, %28,7 oranında ise kitap, dergi ve broşürler yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda da benzer bulgulara rastlanmıştır.^{8,26,29}

Katılımcıların % 41,7'si, cinsel birliktelik kurdukları kişinin HIV/AIDS olup olmadığını öğrenmek için ne yaparsınız sorusuna yanıt vermişken, %59,3'ü düşüncesini belirtmemiştir. Bu soruyu yanıtlayanların %98,3'ü test yaptırdım derken; %12,3'ü hastalık belirtilerinin gözlenmesi gerektiğini ve sağlık raporu istenebileceğini belirtmiştir. Katılımcıların % 1,7'si prezervatif kullanarak korunabileceklerini ifade etmiştir. Erler üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise aynı soruya %96,3 oranında prezervatif kullanılarak korunmak en sağlıklı yaklaşım olacağını bildirmişlerdir.²⁶ Bu oran bizim çalışmamızla paralellilik göstermemektedir. Çünkü kuluçka süresi uzun olan HIV enfeksiyonuna maruz kalıdıktan kısa bir süre sonra yaptırılan testin negatifliği değer taşımamaktadır.

Sonuç olarak; HIV/AIDS konusunda güncel ve doğru bilgilerin kazandırılması için yapılacak her türlü eğitim programlarında AIDS'in nasıl bulaşıp nasıl bulaşmayacağı konusunda özellikle durulması, aynı zamanda bilgi edinme kaynakları olan yazılı ve görsel basında bu konuya daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

Ayrıca, Karaman'da yapılacak halkı eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerine AIDS/HIV konusunun öncelikli konu olarak dahil edilmesi önerilmektedir. Başta gıda sektörü olmak üzere

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

tüm fabrika ve işyerlerine hizmet içi programlar düzenlenmeli ve belirli aralarla tekrar edilmelidir.

KAYNAKLAR

- 1-Aile Planlamasında Temel Bilgiler,İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı,İstanbul 1997,syf:213
- 2- New report cites positive trends in HIV prevention and treatment; calls for significant acceleration of the AIDS response. <http://data.unaids.org/pub/GlobalReport/2006>
- 3-. Çetin, E.T., Töreci, K., Badur, S., Bener, S., Akış, N. Öztoprak, A., Çelik, G., Bayık, M. (1987) “ELIZA Test Results Among High Risk Groups and Patients in Istanbul” (İstanbul'daki Yüksek Risk Grupları ve Hastalar Arasında ELİZA Testi Sonuçları), I.Ulusal Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyöz Hastalıklar Kongresi, İstanbul, 22-25 Eylül 1987, Özetler Kitabı, s.32.
- 4-Türkiye’de HIV/AIDS: Durum Analizi; BM AIDS Komisyonu; Mayıs 2003; Gözden geçirilmiş ve güncellenmiş doküman; www.aids.hacettepe.edu.tr/turkiyede-HIV.htm - 137
- 5-Toker SO, Küçükyılmaz Ü, Ege Üniversitesi Ödemiş Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS bilgi düzeylerinin eğitim öncesi ve sonrasında değerlendirilmesi Ege Tıp Derg 2001, 40(2); 91-97
- 6- Bertand, J., Makani, B., Hassig, S., et al.: AIDS-related knowledge, sexual behavior and condom use among men and women in Kinshasa, Zaire Am J Public Health 81: 53 (1991).
- 7-Manning DT, Brenner N, Gallesse L, et al: College student's knowledge and health beliefs about AIDS: Implications for education and prevention. J.Am Coll Health 35:254-9, 1989.
- 8-Hacettepe Üniversitesi, Nüfus Etütleri Enstitüsü(2004), Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003. Ankara, sayfa: 157-164
- 9-Öztürk A, Kolutek R (2003) Kapadokya Bölgesinde Bulunan Otellerde Çalışanların AIDS Konusundaki Bilgi Düzeyleri, Erciyes Tıp Dergisi 25 (2) 61-72
- 10- Maral I, Bakar C, Özkan S, Aygün R, Ankara İlinde Beş Ana Çocuk Sağlığı Ve Aile Planlaması Merkezine Başvuran 15 Yaş Ve Üzeri Kadınların AIDS Konusundaki Bilgi Düzeyleri R, <http://medline.pleksus.com.tr/degilitesi.php?journal=7&year=2003&volume=13&number=1>
- 11- Ergör G, Ergör A, Turizm Sektöründe Çalışanların Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar, AIDS Konusunda Bilgi Tutum ve Davranışları, 3. Türkiye AIDS Kongresi, Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampusu, Ankara;1997,Sayfa:37.
- 12- Özbaşaran F, Genelevde Çalışan Kadınların AIDS Bilgisi, 3. Türkiye AIDS Kongresi, Hacettepe Üniversitesi Merkez Kampusu, Ankara;1997,Sayfa:46

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

- 13- Özcebe H, Akın L, Kırsal Kesimdeki Adölesan Gençlerin Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar Konusundaki Bilgisi, 4. Türkiye AIDS Kongresi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir, Kuşadası;1999, Sayfa:185
- 14- Coşkun M, Dabak Ş, Pekşen Y, Erdal R, Tobaş M, Samsun'da Çalışan Kuaförlerin AIDS Konusundaki Bilgi ve Davranışları, V Ulusal Halk Sağlığı Kongresi,1996, Sayfa;551-553.
- 15- Mazhar SB, Agha MA, Knowledge and Misconceptions About Sexually Transmitted in Married Women-Perspective From İslamabad, Journal Pak. Med. Assoc.2001 Nov;51(11):389-392, (11).
- 16- Özkan S, Maral I, Bumin MA, Sağlık Personelinin AIDS Bilgi Düzeyleri ve HIV Yönünden Serolojik Değerlendirmeleri, 4. Türkiye AIDS Kongresi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir, Kuşadası;1999, Sayfa:200
- 17- Dönmez L, Şenol Yiğiter Y. Antalya Çıraklık Eğitim Merkezindeki Berber Ve Kuaför Çıraklarının Hıv/Aids Hakkındaki Bilgi Ve Tutumları İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi 1998;61(4):429-434
- 18- Lawrencw MT, Stephen J.M, Maxine AP, Current Medical Diagnosis & Treatment 1999, Hollander H., Mitchell H.K., HIV Infection, 38 th Edition Appleton & Lange, Stmford, Connecticut,1999;1228-1254.
- 19- Önder ÖR, Sarp N, Ankara'da Kuaför ve Güzellik Salonlarında Manikür-Pedikür ve Epilasyon Uygulayan Personelin HIV/AIDS Konusunda Bilgi ve Tutumları, Sağlık ve Toplum, Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı, Nisan-Haziran, 1999, Sayı:2;35-40.
- 20- Minkoff H: Human immunodeficiency virus infection. In quennnan J, Hobbins J, Editors: Protocols for high-risk pregnancies, ed 3 Cambridge, England, 1996, Blackwell Science
- 21- Cutting W :Breastfeeding and HIV : a balance of risks, J Tropical Pediatr 40:6-11, 1994
- 22- Tümerdem Y, İnce N, Ayhan B, Özçelik H, Hayran O, Kosku N, Ercümen İ, İstanbul Kentinde Yüksek Sosyokültürel Düzeydeki Bireylerde AIDS ile İlgili Bilgi ve Davranış, III. Halk Sağlığı Günleri, Kayseri, 1993;401-405.
- 23- Radetsky M : Sexually transmitted diseases Presented at the Hocus Pocus Perinatal Focus Conference, Scottsdale, Ariz, Nov 16, 1990.
- 24- Ünal S, Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar. İliçin G, Biberöglü K, Süleymanlar G, Ünal S, Akalın S (Ed): Temel İç Hastalıkları. Cilt 2. Güneş Kitabevi LTD.ŞTİ., Ankara, 1997; Cilt 2, s: 2128-2131.
- 25- Köksal S, Uğurlu F, Vehid S, Erginöz E, Yapıcı G, Akıncı T, Erginöz H, Silivri Sağlık Grup Başkanlığı Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin AIDS Bilgi Düzeyleri V Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (Bildiri Kitabı), 1996, Sayfa;536-539.
- 26- Kır T, Kılıç S, Ogur R, Uçar M, Hasde M. Ankara'daki İki Askeri Birlikte Erişkinlerde HIV/AIDS Bilgi Düzeyinin Değerlendirilmesi, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 2004: 3 (5) sayfa:93-103

Meltem Demirgöz, Nejla Canbulat, Dilek Cingil, Ayfer Aksuoğlu: *Karaman il merkezinde bir gıda sektöründe çalışanların aids konusunda bilgi düzeylerinin incelenmesi*

27-Gilbert E,Harmon J. Ed:Taşkın L,Yüksek Riskli Gebelik Ve Doğum El Kitabı,Palme Yayıncılık,Ankara 2002 syf:633-639

28-Leblebicioğlu, H., Günaydın, M., Pekşen, Y., ve ark.: Tıp Fakültesi öğrencilerinin AIDS'e bakışı I. Türkiye AIDS kongresi kitabı. 89:1993

29-Van der Ryst E, Joubert G, Steyn F,Heunis C, le Roux J, Williamson C.HIV/AIDS-related knowledge, attitudesand practices among South Africanmilitary recruits. S Afr Med J.2001;91(7):587-91.